

HET WOORD VAN DE WEEK

8 juni 1958

VERSCHIJNT WEKELIJKS

11e jaargang nr. 23

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

Lezingen voor de radio

15 juni, 9.45 uur V.A.R.A., „Mijn zoon moet in dienst”, H. J. J. Lips.

22 juni, 9.45 uur V.A.R.A., „Uitgestoten”, P. A. Pols.

Zang voor de radio

14 juni, 15.— uur V.A.R.A., Zangkoor van het Verbond Vox Humana,
Federatie Amsterdam.

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,— p. j., buitenland f 4,60 p. j., losse nummers f 0,25.

Een Humanistisch Geestelijk Raadsman onder arbeiders

Een humanistisch raadsman onder arbeiders. Eigenlijk een rare woordcombinatie. Humanistisch Raadsman en arbeiders in één zin. Alsof er twee mensensoorten mee worden aangeduid. Humanistische raadslieden aan de ene kant en arbeiders aan de andere kant. En dat terwijl een humanistisch raadsman nu juist wars is van elke autoriteit om zijn persoon. Hij wil mens zijn onder mensen. Hij gaat juist uit van de principiële gelijkwaardigheid van alle mensen. We staan allemaal in datzelfde dikwijls zo moeilijke leven, met al zijn vragen, met al zijn problemen. De raadsman zo goed als de arbeider. En hij komt niet tot de mensen met de autoriteit, dat hij het weet, maar met de bereidheid om samen met de ander te worstelen met de vragen van het leven.

En dan dat woord arbeider. Alweer zo'n beroerd woord. Alsof arbeiders een apart soort mensen zijn.

Nee, mijn titel geeft toch eigenlijk niet goed weer, wat ik bedoel. — Mens onder mensen —, had ik beter kunnen zeggen. Maar dat zou toch weer te algemeen geweest zijn. Want het was de bedoeling, dat ik u vanmorgen iets zou vertellen van het werk van de humanistische geestelijke raadslieden onder de arbeiders in de arbeiderskampen. En voor de duidelijkheid moet ik dan toch die onderscheiding wel maken. Als u dan maar weet, dat de humanistische raadsman een gewoon mens is, en dat de arbeider een gewoon mens is.

Dat is niet zo maar een opmerking, die ik nu maar maak om een mooi klinkend inleidinkje te hebben voor mijn toespraakje van vanmorgen. Nee, die opmerking is wel heel ernstig bedoeld. 'k Bedoel er werkelijk de principiële gelijkwaardigheid van alle mensen mee aan te geven, en de lotsverbondenheid waarin wij allen met elkaar staan.

Om 't u nog wat duidelijker te maken: 'k Heb eens, als humanistisch raadsman, een gesprek gehad met een groepje mensen in een gevangenis; met mensen die heus zware straffen gekregen hadden. Daar kon mijn opvatting, dat mensen wezenlijk gelijkwaardig aan elkaar zijn, en dat wij allemaal staan in datzelfde dikwijls zo moeilijke leven, geen theorie blijven. Daar werd zij aan de werkelijkheid getoetst. Vooral toen die rauwe vraag kwam: — Waarom bemoeit u zich eigenlijk met ons? Beschouwt u ons dan niet alléén als misdadigers? —

Toen heb ik het — gelukkig — met mijn volle hart kunnen zeggen: — In mijn woordenboek komt het woord misdadiger niet voor. Ik ken alleen maar mensen, die in de verwezenlijking van hun menselijkheid zijn geslaagd, en mensen die in de verwezenlijking van hun menselijkheid hebben gefaald. En ik weet bovendien dat, wie vandaag slaagt, morgen kan falen, en wie vandaag heeft gefaald, kan morgen slagen. Zo moeilijk is die opgave, omdat we allemaal staan in die menselijke situatie, die aan de ene kant van ons eist, dat we mensen zullen zijn in de volle zin van het woord, terwijl er aan de andere kant zoveel dingen zijn, die ons daarvan af houden. Het is niet zo'n wonder als we er niet altijd in slagen. Het wordt pas bedenkelijk als we er niet meer naar streven. —

'k Vertel u dit nu maar, om het u nog eens duidelijk te maken: de humanistische raadsman is mens onder mensen, één van allen, in dezelfde menselijke positie, niet met een gezag van hoger hand bekleed. In deze wezenlijke zin zijn humanistisch geestelijke raadslieden en arbeiders één, en van dezelfde soort. Zo moet u 't begrijpen als ik ze dan toch — zoals ik 't in mijn titel deed — onderscheidt. — Waar ligt dan 't verschil? In niets wezenlijks, maar in 't veel eenvoudiger feit, dat mensen verschillende van aanleg zijn en — als 't goed is — zich krachtens hun aanleg op verschillende wijze hebben gespecialiseerd. De man die wij arbeider noemen heeft zich gespecialiseerd in het hanteren van de schop, of ander gereedschap, of in het bedienen van een machine, en hij dient daarmee de samenleving

der mensen; de geestelijke raadsman heeft zich gespecialiseerd op de hulpverlening aan de mens in zijn geestelijke levensproblemen, en hij dient daarmee die mens en de gemeenschap der mensen. En soms lopen de dingen wonderlijk door elkaar. Een raadsman is wel eens goed op de schop — in zijn tuintje! —, en een arbeider geeft dikwijls blijk van een diep doorzicht in geestelijke zaken.

In elk geval, van genoemde gelijkwaardigheid in diepere zin overtuigd, gaat de geestelijk raadsman naar de arbeiderskampen. En probeert hij de mensen tot geestelijke steun te zijn. Maar laat ik u eerst wat van die arbeiderskampen vertellen. Het zijn kampen — woonoorden worden ze ook wel genoemd — waarin arbeiders gehuisvest zijn, die ver van huis hun werk hebben, zodat ze alleen de week-ends thuis kunnen zijn. De kampen liggen meest in afgelegen gebieden van het land. Je vindt er grondwerkers, die aan de ontginning van woeste grond werken, zoals in De Peel, of aan de landaanwinning, zoals aan de Waddenkust, of aan de herverkaveling. Je vindt er mensen die aan de wederopbouw van verwoeste gebieden werken, zoals na de februariramp van 1953. Je vindt er de arbeiders van het Deltaplan en de oogstarbeiders die in de topperiode van de landbouw naar de poldergebieden trekken. Kortom een bonte veelzijdigheid van grondwerkers, steenzetters, rijswerkers, bouwvakarbeiders, dragline-machinisten, landarbeiders, betonstorters enz. Behalve huisvesting en hun natje en hun droogje krijgen de arbeiders in de kampen ook culturele, sociale en geestelijke verzorging. Geestelijke verzorging van protestantse, rooms-katholieke en humanistische kant. De humanistische geestelijke verzorging — humanistisch geestelijk werk heet het officieel — is er sinds 1950. Sindsdien komen geestelijke raadsliden naast dominee en priester in de kampen. Zij richten zich in het bijzonder tot de buitenkerkelijke arbeiders en die zijn er veel.

Wat wil nu die humanistische raadsman in zo'n kamp? Om het kort te zeggen: Hij wil de arbeiders — de niet-godsdiensstigen dan in het bijzonder — tot geestelijke steun zijn. Om er wat meer van te zeggen moet ik truggrijpen op wat ik zo even noemde: die in vele opzichten zo moeilijke menselijke positie; de situatie waarin wij mensen, als mensen, verkeren, in vergelijking met het dier. Er zijn altijd van die eigenaardige spanningen in ons leven. We weten, dat we mens behoren te zijn in de waarachtige zin van het woord, en toch slagen we er lang niet altijd in. Er zijn altijd dingen die ons daar van af willen houden. Soms zijn dat de omstandigheden, waaronder we moeten leven en waar je niet tegen op kunt. Blijf maar eens eerlijk, als je kind honger lijdt, zeg ik maar bij wijze van voorbeeld. En soms is het je eigen onwil om je altijd maar dóór, inspanning te getroosten. Je hebt niet altijd zin om met andere mensen rekening te houden. Je weet wel dat het moet, maar het is toch moeilijk, als je nou net zelf eens een voordeeltje kon hebben. Dan mag dat weer niet, als je er een ander mee schaadt. 't Kan maar hinderlijk zijn, als je altijd aan je verantwoordelijkheid moet denken. De honden hebben 't beslist gemakkelijker. Als d'r twee vechten om een been, dan loopt de derde er zonder gewetensbezwaren mee heen. En dan al die moeilijke vragen, waarvoor wij altijd staan: Moet ik 't nou zus, of moet ik 't nu zo doen? Is 't nou goed of eigenlijk verkeerd? 't Is soms zo verduiveld moeilijk uit te maken. Of je komt te staan voor een stuk leed — 't verlies van je moeder of van je kind. Dat moet je als mens ook maar kunnen verwerken. Een schaaap werd er niet heet of koud van, toen zijn lammetje verdronk, vertelde mij een boer. Het graasde rustig verder. En als je iets verkeerd gedaan hebt — zoals we dat allemaal doen — dan zit je maar lelijk met je schuld. En daar moet je toch ook weer mee klaar komen.

O nee, 't mensenleven is niet altijd gemakkelijk. Als je 't tenminste een beetje ernstig neemt. Je krijgt soms het gevoel, dat het een voortdurende worsteling is, een voortdurende strijd. Dat is het ook wel. Een strijd met jezelf, en met de omstandigheden, om de verwezenlijking van menselijkheid. Een dier heeft het veel gemakkelijker. Dat kent die problemen niet. Dat wordt zo maar door zijn instincten geleid.

En kijk, dat is nou die moeilijke, en tegelijk weer zo aantrekkelijke en boeiende, menselijke positie. Die situatie, waarin wij mensen als mensen verkeren. En we zouden er geen dier om willen zijn. Maar het houdt dan toch maar in, dat wij ons leven zelf moeten maken. Dat wij altijd in de problemen moeten duiken. We kunnen het altijd goed doen, en verkeerd. En als we het verkeerd doen zitten we met onze schuld. En als we 't goed doen, dan zijn we nog niet tevreden. Dan willen we 't weer beter.

En deze algemeen menselijke problematiek krijgt in elk mensenleven zijn bijzondere en persoonlijke vorm, dus ook in het leven van de arbeiders in de kampen. De arbeider, die werkloos geraakt is, en daardoor in een kamp voor aanvullende werkgelegenheid zit, zit met die werkloosheid. Hij wil daar over praten. De arbeider die ruzie met zijn werkgever heeft gehad, omdat die werkgever hem tot oneerlijke handelingen wilde dwingen. — Ja, dat komt voor! Een boer had een goede koe verkocht. Het beest zou de volgende dag door de nieuwe eigenaar worden

gehaald. De boer moest zogenaamd op reis en hij droeg de arbeider op een slechte koe mee te geven —, die arbeider zit met dat probleem. Hij wil er over praten. De jonge man, die van de drank af wil, maar er toch telkens weer niet in slaagt, die zit daar mee. Hy moet er over praten. De man wiens huwelijk spaak dreigt te lopen. Hij zit er mee en hij moet kunnen praten. De man die..., o, ik kan wel doorgaan met u allerlei levensproblemen op te sommen, waar mensen mee zitten, en waar ze over willen praten.

Met wie zullen de buitenkerkelijke arbeiders praten? Een praktijk van 8 jaar heeft het uitgewezen: zij praten graag met de humanistische raadsman, die hen benadert vanuit een gedachtenwereld, die zij als hun eigene ervaren. Zij ontmoeten in hem de mede-mens, die zij zoeken en die — ik zei het u reeds — het sterke besef heeft met hen in diezelfde moeilijke menselijke situatie te staan. En die met hen samen wil worstelen om klaarheid. Zo ontwikkelt zich het gesprek, waarin men zich samen in het levensprobleem verdiept, en waarin het individuele probleem komt te staan in het licht van het algemene probleem van de menselijke situatie.

Steeds ademt het gesprek, met de enkeling en in de groep, de geest van: Zie, daar staan we nu, samen in dat in vele opzichten moeilijke menselijke leven. In dat leven, dat van ons eist, dat we mens zullen zijn in de zo volledig mogelijke zin van het woord, ook onder de moeilijkste omstandigheden. En waarin we de weg moeten vinden onder de normen der menselijkheid.

Men zegt wel, dat het humanisme niets voor arbeiders is. Maar dat is niet waar. Ik heb het eens over langere tijd nauwkeurig nagegaan: Ruim 20 humanistische raadslieden hadden met 20% — dat is een vijfde — van de kampbevolking persoonlijk contact over hun individuele problemen en levensvragen. Zeker drie kwart van de arbeiders stelt algemene gesprekken met de raadsman op prijs.

Zo dient de raadsman de buitenkerkelijke arbeiders. Hij doet dat graag, met uw steun.

C. H. SCHONK

De geestelijke verzorging van onze medemensen
behoeft ook Uw steun. U kunt deze verlenen door
Uw bijdrage te storten of over te schrijven op
postrekening no. 14632 ten name van Hollandse
Bank Unie, 's-Gravenhage, ten behoeve van

STICHTING STEUNFONDS
PRAKTISCH HUMANISME